

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-81>

УДК 338.48-6:640.4

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

SOCIAL RESPONSIBILITY OF THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS IN THE CONTEXT OF RECREATIONAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT UNDER CRISIS CONDITIONS

Семенюк Лариса Леонтіївнакандидат географічних наук, доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8681-0060>**Кіщенко Аміна Андріївна**студентка,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-8114-3037>**Semeniuk Larysa, Kishchenko Amina**

Kyiv National University of Technologies and Design

У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу як складової рекреаційної інфраструктури в контексті сталого розвитку. Проаналізовано соціальну та екологічну відповідальність підприємств індустрії гостинності, визначено ключові проблеми й перспективи її впровадження в умовах воєнної та постпандемічної кризи. Показано, що інтеграція принципів соціальної відповідальності сприяє підвищенню ефективності управління, формуванню довіри клієнтів і стійкості бізнесу. Особливу увагу приділено екологічним практикам, сертифікації Green Key та прикладам українських готелів, які запроваджують екоменеджмент. Доведено, що соціально відповідальний підхід у сфері гостинності забезпечує баланс між економічними інтересами, добробутом суспільства та збереженням природного середовища, виступаючи чинником розвитку рекреаційної сфери України.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, екоменеджмент, готельно-ресторанний бізнес, рекреаційна діяльність, стандартизація послуг, права і потреби споживачів, сталий розвиток.

The article examines the modern development trends of the hotel and restaurant business as an integral part of the recreational infrastructure within the concept of sustainable development. The study substantiates the growing role of social and environmental responsibility in the hospitality industry, emphasizing its strategic importance for ensuring the competitiveness and resilience of enterprises under crisis conditions such as the COVID-19 pandemic and the full-scale war in Ukraine. Theoretical approaches to the understanding of corporate social responsibility (CSR) are analyzed, and the main directions of its practical implementation in hospitality are identified, including fair labor conditions, community engagement, environmental protection, and ethical governance. Special attention is paid to the introduction of environmental management systems and the international Green Key certification, which confirm the compliance of Ukrainian hotels with global sustainability standards and best ecological practices. The research highlights examples of domestic hotels that apply eco-innovations, energy-saving technologies, and waste reduction measures, thereby promoting environmental awareness and responsible consumption among both staff and guests. It is shown that during wartime, the social dimension of responsibility has acquired new meanings, transforming hotel infrastructure into a humanitarian and social support mechanism for internally displaced persons and the Armed Forces of Ukraine. The findings prove that integrating social and environmental initiatives into business strategies not only improves service quality and strengthens customer trust but also contributes to the socio-economic stability of regions and preservation of natural resources for future generations. Moreover, the adoption of green practices and corporate ethics helps foster long-term partnerships with international stakeholders, opening new opportunities

for investment, innovation, and professional development. Socially responsible management in the hospitality sector is thus defined as a key driver of sustainable recreational development and a foundation for restoring Ukraine's tourism potential in the post-war period and promoting it on the global stage as a modern, resilient destination.

Keywords: corporate social responsibility, eco-management, hotel and restaurant business, recreational activity, standardization of services, consumers' rights and needs, sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасний готельно-ресторанний бізнес є одним із найдинамічніших та найбільш прибуткових секторів індустрії гостинності, що безпосередньо інтегрується у сферу рекреації та туризму. Зростання міжнародних туристичних потоків і розвиток рекреаційної діяльності стимулюють попит на готельні й ресторанный послуги, адже саме вони створюють базові умови для відпочинку, оздоровлення та культурного дозвілля людей. У свою чергу, ефективно функціонування рекреаційних територій і курортів неможливе без якісного сервісу в готельно-ресторанній сфері. Водночас, разом із позитивними тенденціями, ця галузь рекреаційної інфраструктури стикається з низкою проблем: надмірне використання природних ресурсів у туристичних регіонах, зростання обсягів відходів та недостатня увага до екологічної безпеки. Це створює додаткові виклики для сталого розвитку рекреації, адже деградація природного середовища знижує привабливість територій для відвідувачів.

Останні роки особливо актуалізували проблему соціальної відповідальності бізнесу. Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні спричинили поглиблення кризових явищ у національній економіці, засвідчили вразливість рекреаційної сфери, зумовили стагнацію промисловості та сфери послуг і виявили обмеженість традиційних управлінських підходів у забезпеченні стійкості підприємств. При цьому українські компанії нечасто інтегрують принципи соціальної відповідальності у власну діяльність, посиляючись на фінансові труднощі чи недостатню обізнаність. Значна частина готельно-ресторанних закладів орієнтується винятково на максимізацію прибутку, нехтуючи соціальними та екологічними аспектами, що призводить до втрати довіри клієнтів, зростання негативного впливу на довкілля та підвищення соціальної напруги серед персоналу.

Міжнародний досвід підтверджує: конкурентоспроможність і стійкість готельно-ресторанного бізнесу як складової рекреаційної індустрії можуть бути досягнуті лише шляхом поєднання інноваційних технічних, екологічних та управлінських рішень із системним розвитком корпоративної соціальної відпо-

відальності. Це дозволить не лише задовольнити потреби туристів та рекреантів, а й забезпечити гармонійний баланс між економічними інтересами підприємств, добробутом суспільства та збереженням природного середовища. Впровадження таких практик у готельно-ресторанному секторі не тільки підвищує якість сервісу, а й формує позитивне середовище для розвитку рекреаційної інфраструктури, що сприяє оздоровленню, відпочинку та гармонійному використанню туристичних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику соціальної відповідальності бізнесу досліджували зарубіжні науковці, серед яких Т. Стоберський [7], Н. Телфорд [8], Х. Честіті [9] та ін. У їхніх працях акцентовано увагу на значенні цієї концепції для формування довіри та підвищення репутації підприємств. Особливості впровадження соціальної та екологічної відповідальності бізнесу стали предметом досліджень і українських учених, зокрема Д. Букреєвої [1], І. Ладунки [3], О. Паук [4], Д. Смоленнікова [5] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є всебічний аналіз сучасного рівня впровадження соціальної та екологічної відповідальності у сфері готельно-ресторанного бізнесу України, визначення основних викликів, що перешкоджають її реалізації, а також окреслення перспектив подальшого розвитку. Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань: розкрити теоретичні засади соціальної та екологічної відповідальності підприємств індустрії гостинності; проаналізувати практику застосування екоменеджменту та соціально відповідальних підходів у діяльності українських готелів; визначити ключові тенденції та проблеми реалізації соціальної відповідальності в умовах воєнної та постпандемічної кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна відповідальність бізнесу сьогодні є невід'ємною частиною ефективного управління підприємством. Вона визначає, яким чином компанія буде відносити з усіма своїми зацікавленими сторонами – від клієнтів і працівників до постачальників, інвесторів та місцевих громад.

Соціальна відповідальність – це механізм допомоги суспільству та одночасно розвитку бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) поширюється на такі основні напрями: дотримання прав людини; дотримання вимог законодавства; ділова та корпоративна етика; захист навколишнього природного середовища; співпраця із зацікавленими сторонами; дотримання міжнародних норм поведінки; прозорість та підзвітність [1, с. 2]. У сучасному суспільстві, де зростає рівень соціальної свідомості, працівники та споживачі віддають перевагу тим підприємствам, які приділяють увагу питанням корпоративної соціальної відповідальності.

Історичний аспект також є важливим для розуміння розвитку, термін «соціальна відповідальність» став широко вживаним у 1970-х роках, хоча окремі аспекти цієї концепції досліджувалися та впроваджувалися організаціями й урядами ще наприкінці XIX століття, а в деяких випадках і раніше. Метою соціальної відповідальності є сприяння сталому розвитку.

Відданість організації добробуту суспільства та довкілля стала одним із ключових критеріїв оцінки її загальної ефективності та здатності успішно продовжувати діяльність, і це, зокрема, відображає зростаюче усвідомлення того, що потрібно забезпечити здорові екосистеми, соціальну справедливість і належне корпоративне управління.

Особливу значущість соціальна відповідальність набуває у галузях із високим контактом із людьми та активним використанням природних ресурсів, таких як готельно-ресторанний бізнес, який відзначається значними витратами води, енергії, харчових продуктів, а також істотним впливом на соціальну та економічну інфраструктуру регіонів. Тому для готелів та ресторанів соціальна відповідальність передбачає реалізацію етичних, екологічних і соціальних ініціатив, які забезпечують сталий розвиток бізнесу та позитивний вплив на суспільство.

Соціальна складова охоплює створення безпечних умов праці, справедливу оплату, розвиток професійних навичок та інклюзію. Підприємства, які приділяють увагу соціальним аспектам, отримують мотивованих і лояльних співробітників, що підвищує якість обслуговування та зміцнює конкурентні позиції на ринку.

Соціальна відповідальність у сфері готельно-ресторанного бізнесу стосується широкого спектру напрямів діяльності – від

забезпечення належних умов для персоналу до мінімізації впливу на довкілля. Насамперед це означає створення справедливих умов праці: гідну оплату, безпечне робоче середовище та можливості для професійного зростання працівників. Окрім цього, соціально відповідальні підприємства підтримують взаємодію з місцевими громадами, зокрема через спонсорство культурних і соціальних проєктів, сприяючи економічному розвитку територій та підтримуючи локальні ініціативи.

Готельно-ресторанний бізнес є галуззю, яка споживає значні ресурси – воду, електроенергію, харчові продукти. Тому важливим завданням постає зниження негативного впливу на довкілля. Серед найбільш поширених екологічних ініціатив варто відзначити:

- використання енергоефективних технологій (сонячні панелі та інші відновлювані джерела енергії, LED-освітлення, інтелектуальні системи освітлення та датчики руху); сортування та переробку сміття; зменшення використання одноразового пластику; застосування локальних та органічних продуктів для приготування страв.

Разом із цими базовими практиками у межах сервісної економіки дедалі ширше «впроваджуються інноваційні рішення, які підтримують екологізацію галузі – розумні готелі (smart hotels) з енергозбереженням, автоматизацією процесів і мінімальним викидом вуглецю; використання відновлюваних джерел енергії (сонячні батареї, геотермальні системи) для забезпечення готелів та об'єктів розміщення; цифрові рішення для контролю екоєфективності – мобільні застосунки для оцінки вуглецевого сліду, контролю витрат води й енергії; іоархітектура – органічна забудова, яка враховує клімат, рельєф та культурні особливості регіону» [2, с. 123].

Соціальна відповідальність у готельно-ресторанній сфері передбачає насамперед забезпечення належних умов праці для персоналу. Це передбачає не лише дотримання вимог трудового законодавства, а й створення комфортного та безпечного робочого середовища, яке сприяє професійному й особистісному розвитку працівників. Йдеться про справедливу оплату праці, дотримання стандартів охорони праці та техніки безпеки, організацію регулярних тренінгів для підвищення кваліфікації, а також упровадження програм, спрямованих на підтримку фізичного та психологічного добробуту співробітників. Наприклад, міжнародні готельні мережі, такі як Marriott International, активно впроваджують

ініціативи для розвитку персоналу та забезпечують рівні можливості незалежно від гендерної чи національної приналежності.

Взаємодія з місцевими громадами є ще одним вагомим напрямом соціальної відповідальності, вона включає підтримку місцевих підприємців та постачальників, участь у благодійних ініціативах та соціальних проєктах та організацію освітніх програм і стажувань для молоді. Наприклад, мережа готелів Hilton активно підтримує локальні громади через ініціативу *Travel with Purpose*, яка спрямована на створення 1 мільйона можливостей для місцевих жителів до 2030 року.

Надання якісних послуг і турбота про гостей виступають одним із ключових вимірів соціальної відповідальності бізнесу. Це передбачає дотримання високих стандартів якості та безпеки харчових продуктів, створення інклюзивного середовища для всіх відвідувачів, зокрема для людей з особливими потребами та запровадження політик прозорості та належного захисту персональних даних клієнтів.

Водночас сучасні тенденції у сфері корпоративної соціальної відповідальності свідчать, що підприємства дедалі більше акцентують увагу на екологічному вимірі своєї діяльності. Для готельно-ресторанного бізнесу це має особливе значення, адже його щоденна робота пов'язана зі значним споживанням ресурсів. Практика раціонального використання енергії, впровадження систем сортування відходів і відмова від одноразового пластику не лише знижують негативний вплив на довкілля, а й формують імідж сучасного та відповідального закладу. Це, посилює довіру й прихильність клієнтів, які цінують екологічно свідомий підхід.

Для оцінки рівня екологічної свідомості та сталості у діяльності готелів у світі застосовуються різні міжнародні стандарти. Одним із найвідоміших і найпоширеніших є сертифікація Green Key, яка засвідчує відповідність закладу високим критеріям у сфері енергоефективності, ощадливого використання ресурсів, управління відходами та екологічної освіти персоналу і гостей. Отримання такого знаку якості не лише підтверджує екологічну відповідальність готелю, а й підвищує його конкурентоспроможність на міжнародному туристичному ринку. Сертифікація присвоюється готелям і туристичним об'єктам, які демонструють дбайливе ставлення до навколишнього середовища та беруть участь у соціальному житті громади. Перевагою еко-

сертифікації Green Key є її незалежність від професійних або комерційних структур, що забезпечує об'єктивну та неупереджену оцінку діяльності готелів. Для отримання цього сертифіката заклади повинні виконувати низку вимог, зокрема впроваджувати ефективний екологічний менеджмент, здійснювати моніторинг і скорочення споживання електроенергії, раціонально використовувати водні ресурси, сортувати, переробляти та утилізувати відходи, а також брати участь у соціальних ініціативах міста [4, с. 30–31].

В одному з досліджень українські науковці аналізують, як основні принципи екоменеджменту втілюються в Україні (серед цих принципів: 1. Екологічний менеджмент; 2. Залучення персоналу; 3. Інформування гостей; 4. Споживання води; 5. Використання миючих засобів; 6. Відходи; 7. Споживання енергії; 8. Харчування; 9. Внутрішній клімат на підприємстві; 10. Зелені насадження; 11. Екологічне просвітництво; 12. Адміністрування та співпраця з партнерами/постачальниками; 13. Транспорт). У статті наводяться приклади діяльності готелів, які працюють за стандартом Green Key [6, с. 504-505]. Якщо узагальнити дані, наведені в дослідженні, та наявну у відкритих джерелах (на сайтах та у соцмережах готелів) інформацію, то можна констатувати, що готель Radisson Blu Hotel у Києві став одним із перших в Україні, хто отримав сертифікат Green Key ще у 2011 році. Він системно підходив до питань енергозбереження, водокористування та зменшення відходів. Серед київських готелів із традиціями екоменеджменту також Maison Blanche, Citi Парк Готель, готель «Театральний». Прикладами готелів інших регіонів є Дністер Прем'єр Готель (м. Львів), екоготель «Романтик Спа» (м. Яремче), екоготель «Ковчег» (Одеська область).

Серед готелів, які отримали екосертифікати в останні роки, заклади, що знаходяться в Буковелі, відомому рекреаційному регіоні України. Це зумовлено, зокрема, загальною стратегією курорту щодо принципів екологічності. Ми проаналізували їх діяльність, використовуючи вже запропоновану у вищезазначеному дослідженні модель:

Те, що навіть в роки повномасштабної війни в Україні є підприємства готельного бізнесу, які докладають зусиль, щоб відповісти міжнародним вимогам екологічного менеджменту, свідчить, що соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни набула принципово нового змісту. Якщо до 2022 року

Таблиця 1

Готелі України, які отримали екосертифікат «Green Key»

№ п/п	Екоготель	Наявність екосертифікату	Принципи екоменеджменту
1	Glacier Premium Apartments, Буковель	Міжнародний екосертифікат Green Key, 2025 р.	Застосовані: 1, 7, 10, 12, 13; не реалізовані: 2-6, 8-9, 11
2	Tavel Hotel & SPA, Буковель	Міжнародний екосертифікат Green Key, 2025 р.	Застосовані: 1-4, 6, 7, 10, 12; не реалізовані: 5, 8, 9, 11, 13
3	Hvoza apart hotel, Буковель	Міжнародний екосертифікат Green Key, 2024 р.	Застосовані: 3, 4, 7, 8, 10, 12; не реалізовані: 1, 2, 5, 6, 9, 11, 13
4	Twins Hotel & Spa, Буковель	Міжнародний екосертифікат Green Key, 2025 р.	Застосовані: 1-4, 6, 7, 10, 12; не реалізовані: 5, 8, 9, 11, 13

Джерело: сформовано авторами на основі інформації офіційних сайтів готелів

корпоративні ініціативи обмежувалися здебільшого благодійними чи іміджевими проектами, то з початком повномасштабного вторгнення вони стали невіддільним елементом стратегії виживання як бізнесу, так і суспільства. За даними опитування Європейської Бізнес Асоціації, у 2023 році 61 % компаній підтримували власних співробітників, мобілізованих до Збройних Сил України, зберігаючи за ними робочі місця та соціальні гарантії. Крім того, 56 % підприємств надавали фінансову допомогу армії та цивільному населенню. Для порівняння, у липні 2022 року ці показники були значно нижчими – 46 % і 34 % відповідно, що демонструє зростання соціальної активності бізнесу попри економічні ризики та падіння ринкової кон'юнктури (сайт ЕВА, 10.08.23).

Особливою перешкодою стала проблема розміщення мільйонів внутрішньо переміщених осіб. За даними Міністерства розвитку громад і територій станом на липень 2025 року було забезпечено понад 75 тис. ліжкомісць для тимчасового проживання ВПО, з яких близько 67 455 були зайняті, а лише 8 092 залишалися вільними.

Дніпро, як один із головних центрів прийому внутрішньо переміщених осіб, став показовим прикладом того, як готельна інфраструктура може трансформуватися в елемент гуманітарної підтримки. У будівлі готелю «Дніпропетровськ» на Січеславській набережній, 33 було організовано антикризовий транзитний хаб «Затишок», де переселенцям надавали не лише тимчасове житло, а й гаряче харчування та базові речі першої необхідності (Сайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, 31.01.23).

Одночасно з гуманітарною допомогою готелі почали активно підтримувати й Збройні

сили України. З моменту початку повномасштабного вторгнення в Україні у лютому 2022 року мережа готелів Premier активно долучилася до підтримки країни, надаючи військову, гуманітарну та медичну допомогу. В інформації на корпоративному сайті (від 23.08.24) зазначено, що заклади мережі виділили 253 мільйони гривень на підтримку Збройних сил України, військових медиків, благодійних організацій, волонтерських ініціатив, військових установ, а також дитячих лікарень, забезпечуючи їх нагальні потреби та сприяючи відновленню діяльності. Ці фінансові внески стали важливою підтримкою у боротьбі України за суверенітет і територіальну цілісність. Допомога надається також родинам співробітників готельної мережі та тим працівникам, які вступили до лав ЗСУ, продовжуючи захищати країну.

Схожі ініціативи реалізували й інші готельні мережі. Optima Hotels & Resorts долучилася до благодійної гастро-вечері у Вінниці 28 вересня 2024 р., під час якої зібрали 2 103 670 грн для придбання дронів, автомобілів та іншого обладнання для ЗСУ. Мережа Fomich Hotels Group разом із фондом Freedom Ukraine також організувала збір коштів на підтримку захисників країни, демонструючи, що готелі можуть одночасно виконувати й соціальну, й оборонну функції. Інформацію про ці та інші ініціативи також можна побачити на їх сайтах та сторінках соцмереж. Готельна інфраструктура в Україні продемонструвала здатність ефективно реагувати на кризові ситуації та виконувати важливу соціальну роль. Вона не лише забезпечує тимчасове житло та базові потреби для внутрішньо переміщених осіб, а й активно підтримує Збройні сили України через фінансові внески, волонтерські ініціативи та організацію благодійних заходів.

Висновки. Соціальна відповідальність у сфері готельно-ресторанного бізнесу сьогодні перетворюється з додаткової опції на ключовий елемент стратегічного управління підприємством. Досвід доводить, що інтеграція принципів соціальної та екологічної відповідальності сприяє не лише підвищенню ефективності роботи компаній, а й формуванню довіри клієнтів, зростанню лояльності персоналу та зміцненню позитивного іміджу у суспільстві. Впровадження екоменеджменту та соціально орієнтованих практик дозволяє українським готелям і ресторанам зменшувати витрати, підвищувати якість обслуговування та водночас скорочувати негативний вплив на довкілля.

Особливої ваги соціальна відповідальність набуває в кризові періоди – під час пандемії, війни чи економічної нестабільності. У воєнний час підприємства готельно-ресторанної сфери України демонстрували високий рівень соціальної свідомості: надавали допомогу Збройним Силам, підтримували внутрішньо переміщених осіб, забезпечували психологічну підтримку співробітників та населення. Це підтверджує, що соціально відповідальний бізнес здатний не лише зміцнювати власні ринкові позиції, а й відігравати значну роль у підтримці суспільства та держави.

Застосування соціально відповідальних практик слід розглядати як довгострокову інвестицію у розвиток підприємства. Вони формують культуру етики, мотивують персонал, покращують взаємовідносини зі стейкхолдерами та підвищують готовність компанії до подолання кризових ситуацій. Водночас ефективно впровадження вимагає системного планування, належної підготовки кадрів, фінансових ресурсів та відкритої комунікації з усіма зацікавленими сторонами.

Таким чином, соціальна відповідальність у готельно-ресторанному бізнесі України виступає не абстрактною ідеєю, а дієвим інструментом зміцнення стійкості й конкурентоспроможності підприємств. Вона забезпечує гармонійне поєднання економічних, соціальних та екологічних цілей, а майбутнє індустрії гостинності значною мірою залежить від того, наскільки ефективно компанії зможуть інтегрувати бізнес-інтереси з потребами суспільства та охороною довкілля. У цьому контексті рекреація виступає ключовим напрямом реалізації соціально-екологічних ініціатив, адже саме розвиток рекреаційних територій і послуг дозволяє поєднати економічні вигоди бізнесу з підвищенням якості відпочинку населення, збереженням природного середовища та культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Букреева, Д., Денисенко, К. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. *Економіка та суспільство*, 2022. (38). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52> (дата звернення: 12.10.2025)
2. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Семенюк Л. Л., Хачатурян О. С. Євроінтеграційні підходи до екокультурної трансформації та інфраструктурного вдосконалення індустрії гостинності в концепції розвитку сервісної економіки. *Економічний вісник Донбасу. Науковий журнал*. 2025. № 2 (80). С. 118–134. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2\(80\)-118-134](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2(80)-118-134) (дата звернення: 09.10.2025)
3. Ладунка І. С., Симоненко Д. А. Екологічна соціальна відповідальність підприємств в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/155.pdf (дата звернення: 11.10.2025)
4. Паук О. Є. Інноваційні напрями розвитку готельного господарства України: екологізація засобів розміщення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26 (2). С. 29–35.
5. Смоленніков Д. О. Роль екологічної відповідальності бізнесу на шляху до сталого розвитку. *Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка*. 2013. № 4. С. 35–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2013_4_7 (дата звернення: 12.10.2025)
6. Шувар Н. М., Закалик Г. М., Удуд І. Р. Перспективи розвитку екоготелів в Україні: економічний і психологічний аспекти. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 502–508. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/77.pdf (дата звернення: 12.10.2025)
7. Stobierski Tim. 14 eye-opening corporate social responsibility statistics, Harvard business school online. 2021. URL: <https://online.hbs.edu/blog/post/corporate-social-responsibility-statistics> (дата звернення: 19.10.2025)
8. Telford Nicola. A List Of Statistics That Demonstrate The Importance Of CSR. 2021. URL: <https://viewsforchange.com/list-statistics-demonstrate-importance-csr/> (дата звернення: 20.10.2025)
9. Chastity Heyward. Forbes Councils Member Forbes Business Council The Growing Importance Of Social Responsibility In Business. 2020. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2020/11/18/thegrowing-importance-of-social-responsibility-in-business/?sh=471b52162283> (дата звернення: 20.10.2025)

REFERENCES:

1. Bukreieva, D., Denysenko, K. (2022) Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak osnova zabezpechennia dilovoi aktyvnosti pidpriemstv: yevrointehratsiinyi aspekt [Business social responsibility as the basis for ensuring business activity of enterprises: European integration aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 38. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52> (accessed October 12, 2025)
2. Hutsaliuk O. M., Bondar Yu. A., Semeniuk L. L., Khachaturian O. S. (2025) Yevrointehratsiini pidkhody do ekokulturnoi transformatsii ta infrastruktturnoho vdoskonalennia industrii hostynnosti v kontseptsii rozvytku servisnoi ekonomiky [European Integration Approaches to Eco-Cultural Transformation and Infrastructural Improvement of the Hospitality Industry in the Concept of Service Economy Development]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, no. 2 (80), pp. 118–134. Available at: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2\(80\)-118-134](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-2(80)-118-134) (accessed October 9, 2025)
3. Ladunka I. S., Symonenko D. A. (2017) Ekolohichna sotsialna vidpovidalnist pidpriemstv v Ukraini [Environmental social responsibility of enterprises in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 13. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/155.pdf (accessed October 11, 2025)
4. Pauk O. Ie. (2016) Innovatsiini napriamy rozvytku hotelnoho hospodarstva Ukrainy: ekolohizatsiia zasobiv rozmishchennia [Innovative directions of development of the hotel industry in Ukraine: ecologization of accommodation facilities]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of the National Forestry University of Ukraine*, v ol. 26 (2), pp. 29–35.
5. Shuvar N. M., Zakalyk H. M., Udud I. R. (2018) Perspektyvy rozvytku ekohoteliv v Ukraini: ekonomichnyi i psykholohichnyi aspekty [The role of environmental responsibility of business on the path to sustainable development.]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Sumy State University*, vol. 15. pp. 502–508. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/77.pdf (accessed October 12, 2025)
6. Shuvar N. M., Zakalyk H. M., Udud I. R. (2018) Perspektyvy rozvytku ekohoteliv v Ukraini: ekonomichnyi i psykholohichnyi aspekty. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 15, pp. 502–508. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/77.pdf (accessed October 12, 2025)
7. Stobierski Tim. (2021) 14 eye-opening corporate social responsibility statistics, Harvard business school online. Available at: <https://online.hbs.edu/blog/post/corporate-social-responsibility-statistics> (accessed October 19, 2025)
8. Telford Nicola. (2021) A List Of Statistics That Demonstrate The Importance Of CSR. Available at: <https://viewsforchange.com/list-statistics-demonstrate-importance-csr/> (accessed October 20, 2025)
9. Chastity Heyward. (2020) Forbes Councils Member Forbes Business Council The Growing Importance Of Social Responsibility In Business. Available at: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2020/11/18/thegrowing-importance-of-social-responsibility-in-business/?sh=471b52162283> (accessed October 20, 2025)